

BIBELEN I VERDENSMISJONEN

av

SVERRE SMAADAHL

Bibel og misjon er uløselig knyttet til hverandre. Bibel uten misjon er en fornektelse av Bibelens budskap, som alltid vil videre til stadig nye mennesker. Bibelens Herre befalte at alle mennesker skulle få del i frelsens velsignelse gjennom Guds ord. På den annen side er det umulig å drive misjon uten Bibelen. Bibelen har hatt en sentral plass i misjonsarbeidet helt fra kirkens første år. Kristne misjonærer til alle tider har knyttet sitt *kall* til Guds ord i Bibelen. Misjonærens *budskap* har alltid vært Bibelens budskap, og Bibelen har vært hans aller beste *arbeidsmiddel* i forkynnelse og undervisning.

Jesus så ut over Palestinas grenser og sendte sine disipler til jordens ender. Vi vet at de gikk på hans ord og med hans ord, men vi må regne med at de snart møtte problemet med mennesker som ikke forsto Bibelens grunnspråk. Riktignok hadde de første misjonærer den store fordel at Det Gamle Testamente (GT) var oversatt til gresk. *Septuaginta* var den første bibeloversettelse som ble brukt i misjonens tjeneste. Gresk ble forstått av mange mennesker over hele den da kjente verden. Men alle skulle ha del i budskapet, og oversettelse av den oppleste tekst har funnet sted meget tidlig. Denne praksis er kjent fra synagogene. Først skjedde dette muntlig. Senere har de skriftlige nedslag kommet. Vi vet ikke med sikkerhet hvilket språk som først fikk noe av Bibelen oversatt. Muligens var det syrisk, språket hos jødernes nordlige naboer. Denne oversettelse gikk videre til den nestorianske kirke, som drev misjonsarbeid mot øst — til Persia, Arabia, Turkestan og Kina.

Det er betydningsfullt å vite at arbeidet med å oversette Bibelen ble tatt opp helt fra begynnelsen. Bibelens sentrale plass i verdensmisjonen markeres ved at bibeloversettelsene får en bred plass i misjonsarbeidet. Det er derfor typisk at den sannsynligvis første hele oversettelse av Bibelen var en misjonsoversettelse. *Wulfilas* bibeloversettelse til gotisk år 385 gir ham plass blant verdens mest kjente bibeloversettere. Den ga goterne et skriftspråk. Men først og fremst ble den et middel til å kristne goterne, hvis biskop og misjonær Wulfila var. Ennå har vi bevart *Wulfilas* oversettelse av Det Nye Testamente (NT), den berømte sølv codex.

I moderne misjonshistorie er «storpionéren i verdensmisjonen», *William Carey*, et levende eksempel på den misjonsstrategi som først sørget for oversettelser av Bibelen eller deler av Bibelen til hedningenes språk. Den populære oppfatning av en misjonær er at han forkynner og underviser. *William Carey* sto ikke tilbake for noen, hverken på prekestolen eller på katteret. Allikevel brukte han det meste av sin tid ved skrivebordet, hvor han drev oversettelsesarbeidet. Et utsnitt av et brev fra *Carey* til pastor J. Sutcliff den 22. aug. 1805 forteller om *Carey's* arbeidsdag:

«Du undrer deg kanskje over at jeg ikke skriver flere brev, men når du ser hva jeg er opptatt med, vil du ikke lenger være forbauset. Jeg oversetter til bengali og fra sanskrit til engelsk. Jeg har også forsøksvis begynt en oversettelse av vedaene. Hver eneste korrektur av bibeloversettelsene til bengali og mahratti, sanskrit og ramayana grammatikkene må gjennomgås tre ganger. Ordboken på sanskrit, som *Mr. Colebrook* utgir, leser jeg én gang. Jeg har skrevet og trykt annen utgave av bengali grammatikken og en mahratta grammatikk . . . Ved siden av dette preker jeg to eller ofte tre ganger i uken, og jeg tar meg av mine undervisningsplikter. Jeg nevner ikke dette for å si at mitt arbeide er en byrde, men for å vise at jeg ikke forsømmer mine brødre ved å skrive så få brev. Sannheten er at hvert brev jeg skriver går på bekostning av et kapitel av Bibelen, som kunne vært oversatt på samme tid.»

Til sin søster skriver han den 22. desember 1796:

«Jeg ser på oversettelsen av Bibelen som noe av det verden mest trenger. Det har følgelig tatt en betraktelig del av min tid og oppmerksomhet.»

William Carey er langt fra den eneste misjonær som i usedvanlig grad har gjort innsats som bibeloversetter. En lang rekke navn burde nevnes. Bibeloversetterne var ofte ukjente helter. Her er plass til bare noen få. *Robert Morrison* var misjonær i Kina. Han og hans innfødte medarbeidere levde i stadig livsfare under oversettelsen av Bibelen til kinesisk. Han måtte trykke sin bibel ved hjelp av treplater, og sende den ut med falsk bind. *Samuel Isaac Joseph Schereschewsky*, eller Broder Sherry, som han ble kalt, var russer. Han ble biskop i Shanghai. På grunn av lammelse var han i 21 år bundet til rullestol og kunne så vidt bevege den ene hånden. I denne tilstand reviderte han sin egen GT-oversettelse til *mandarin*-språket, oversatte hele Bibelen til *easy-wenli* og fullførte henvisningssystemet til begge oversettelsene. *Easy wenly* oversettelsen kalles «en-finger Bibelen», fordi Schereschewsky skrev den på maskin med én finger. *Henry Martyn* var innom Carey i Serampur, men ville ikke stoppe der. Kallet sto til det indre av India og særlig den muhammedanske verden. På seks år med tropefeber og en stadig tiltagende tuberkulose gjennomførte han den bedrift å oversette NT til urdu (Hindustan), persisk og arabisk.

Nei, Carey er ikke den eneste bibeloversetter som burde bli mer kjent. Han hadde også uvurderlig nytte av sine medarbeidere, *William Ward* og *Josua Marshman* i Serampur. Allikevel nevner vi William Carey spesielt i denne sammenheng. Ingen bibeloversetter har tilnærmelsesvis gjort en innsats som ham. Oversettelsesseminaret i Serampur gjennomførte i årene 1799—1838 hele 44 oversettelser. Carey hadde en hånd med i alle. Alene sørget han for 26 oversettelser, hvorav bare få over enkeltskrifter, de fleste var hele NT og noen hele Bibelen. Han gjorde en kjempeinnsats, som vi særlig skal minnes i 1961, 200 år etter Careys fødsel.

Oversettelsen av Bibelen til alle språk er en direkte konsekvens av misjonsbefalingen. Når Jesus sier: «Gå derfor ut og gjør alle folkeslag til disipler,» forutsetter han at evangeliet skal forkynnes, og at det skal skje en opplæring i kristendom. Dette grunnleggende misjonsarbeide kan ikke baseres på muntlig framstilling alene. Kommer ikke troen av hørselen? Tror vi ikke på Den hellige ånd? Slik spør folk, uten å tenke på de ubegrensede muligheter for misforståelser hos hedninger, som ikke selv kan lese og se hva som står skrevet. En misjonær som i lengre tid hadde arbeidet uten bibeloversettelse, foretok en undersøkelse blant sine tilhørere for å se hva de hadde oppfattet. Han oppdaget mange misforståelser. Jairus' datter het Sakkeus. Den verkbrudne led av sovesyke. Kong David var til stede og gledet seg over Jesus som 12-åring i templet . . . . Hva da med de mer innviklede trossannheter? For å unngå ødeleggende misforståelser, må misjonæren og hedningene ha i alle fall ett evangelium oversatt til folkets språk. Jesu ord om alle folkeslag må i praksis bety at alle *språk* har samme rett til Bibelen oversatt. Språkmurene som skiller nasjonene, må ikke være et hinder for evangeliets frie løp til alle mennesker på jorden. Vi skriver 1961 etter Kristi fødsel, og vi står ennå under Herrens befaling. Hvor langt har vi nådd i arbeidet med å oversette Bibelen?

Hele Bibelen er oversatt til 221 språk.

Ett av testamentene er oversatt til 277 språk.

Et evangelium eller et annet skrift er oversatt til 667 språk.

Tilsammen har 1165 språk fått hele eller deler av Bibelen.

Det største antall språk har bare fått ett bibelskrift oversatt. Selv om de aller fleste av disse har fått et evangelium, trenger de hele Bibelen. Dertil må vi regne med godt og vel 1000 språk, som ikke har fått noe av Bibelen oversatt. Menneskene som taler disse språk, representerer riktignok en liten prosent av verdens befolkning, men målet er ikke nådd før hvert enkelt menneske bak hvert språk har fått en Bibel å lese i.

Et påtregende spørsmål reiser seg: Hvorfor er vi ikke

kommet lenger? Vi spør ikke slik, for å undervurdere det som er gjort. Bak de 1165 oversettelser ligger en overveldende innsats av en rekke oversettere gjennom mange år. Det har vært en innsats preget av det beste samarbeid mellom bibelselskapene og misjonsselskapene.

Misjonshistorikeren K. S. Latourette taler i sin bok «A History of Christianity» om «det store århundre», misjonsårhundret med dannelsen av mange misjonsselskaper og en veldig misjonsekspanasjon verden over. Misjonsselskapene kom og skapte behovet for bibelselskapene, og det er egentlig ingen overraskelse at verdens første bibelselskap i London (1804) fikk det usedvanlige navn Det Britiske og Utenlandske Bibelselskap. Skapte misjonsselskapene behovet for bibeloversettelser, satte bibelselskapene fart i arbeidet. Inntil 1804 regner vi med 70 oversettelser av hele eller deler av Bibelen. Tallet være bibelselskapenes arbeid gjennom 150 år er tallet kommet opp i 1165! Meget er gjort, og vi burde lære å takke mer for denne oppofrende innsats i misjonsarbeidets frontlinjer.

Men spørsmålet er ennå ikke besvart: hvorfor har vi ikke nådd lenger? Hovedgrunnen er vanskelighetene med å oversette Bibelen. En bibeloversetter kan ikke nøye seg med en halvgod oversettelse. Kravet til nøyaktighet er absolutt. Det største problem er å finne ord som dekker bibelordets mening. Bibelen har tilsammen 8 millioner ord, hvorav mange tusen forskjellige ord. Når et språk kan ha ned til 200-300 ord, sier det seg selv at ordjakten kan være virkelig problematisk. En misjonær som oversatte Bibelen til wurcum-språket, fortalte at han manglet ord for tilgivelse, barmhjertighet, fred, renhet, hellig, helliggjørelse, rettferdig, rettfærdighet, nåde . . . I alle tilfeller abstrakte ord av sentral kristen betydning. Oversetteren må derfor kjenne sin Bibel ut og inn. Like viktig, men ennå vanskeligere er førstehåndskjennskap til folkets språk og kultur. Allikevel ville han være hjelpeløs, hvis han ikke kunne regne med innfødte medarbeidere. Carey skriver til pastor Ryland den 14. okt. 1815:

«Vi har samlet et stort antall menn fra hele India, som er opptatt med å oversette. De lager et «råutkast» på sitt eget språk fra bengali, hindustani, sanskrit . . . alt ettersom de best kan språkene. Deretter går jeg gjennom det hele og forandrer der det er nødvendig. I alle tilfeller konsulterer jeg mennene, som er født og oppvokst i disse land.»

En spesiell vanskelighet i noen språk er at religiøse ord og uttrykk er innarbeidet gjennom hundrevis av år, så de meget vanskelig kan erstattes. Bruker man de tradisjonelle ord, forbindes de med hedenske forestillinger, og det er ord som ofte forstås bare av de religiøse ledere og de intellektuelle.

Da den japanske oversettelseskommisjon hadde arbeidet i mange år med revisjon av bibeloversettelsen på det utpreget litterære japansk, avbrøt den sitt arbeid i 1950 og begynte helt fra nytt av med folkespråket *kogotai*. Da sto de friere i ordvalget og kunne oversette så alle hadde forutsetning til å forstå.

Hva gjør en oversetter når han ikke kan finne ord som dekker det teksten sier? En utvei er å *låne* ord fra andre språk. Da Bibelen ble oversatt til norsk, overtok vi uten videre en rekke ord som kamel, sabbat, fariseer etc. Det går også an å *gi nytt innhold* til ord i de innfødtes språk, f. eks. fred, tjene etc. Andre utveier kan tenkes, men oversetteren kommer ikke utenom hel nyskapning av ord. Da kan arbeidet med ett ord ta uker og måneder.

Mangelen på ord kan være en stor vanskelighet, men det skaper også problemer når språket er for *rikt*. På quechua-språket i Bolivia finnes det ord med opptil 32 bokstaver: ruwanayashsjasnixquicheijmontaka. Ordet er dannet av åtte adskilte grammatikalske ledd, og hvert ledd må alltid komme i rette rekkefølge. På samme språk kan man med så å si alle verbalrøtter skape 50 000 kombinasjoner med minst tyve suffikser og partikler. På Madagaskar kan de innfødte skille mellom 100 forskjellige farger. Zulu-språket har 120 ord for å beskrive forskjellige måter å gå på. Slik kan språket åpne for myriader av muligheter og misforståelser. I Liberia ble

bønnen «led oss ikke inn i fristelse» ved en liten feil forvansket til «knip oss ikke, når vi synder». Bibeloversetteren må være en virkelig spesialist, og selv med spesialister tar oversettelsene lang tid. Det gikk 100 år før oversettelsen til tibetansk ble ferdig.

Et oversettelsesproblem blir ofte oversett. Folk flest regner ikke med nødvendigheten av å *revidere* bibeloversettelsene. En bibeloversetter kan aldri være sikker på at oversettelsen er 100 % riktig. Den berømte King James Bibelen i England har vært de engelsktalendes autoriserte bibel i 350 år. Ved den første offisielle revisjon ble det foretatt 35 000 rettelser. Misjonsoversettelsene ble ofte gjort under meget primitive forhold. Bedre arbeidsmuligheter og mer kunnskap viste at oversettelsen måtte revideres. Som regel ble oversettelsen til før menigheten ble skapt. Når menigheten begynner å leve, kommer Bibelen «i funksjon». Menigheten sjalter ut ubrukbare ord og skaper nye. Dette fører til en utvikling i språket, som i sin tid bevirker en revisjon. Endelig vil nye landvinninger i teologi, filologi, arkeologi etc. alltid være medvirkende årsaker til at oversettelsene må revideres.

Egentlig blir en bibeloversettelse aldri ferdig. Den må stadig på ny bringes nærmere grunntekstens opprinnelige mening. Med full rett har det vært sagt at bibeloversettelse er det umuliges kunst. Vanskelighetene i forbindelse med bibeloversettelsene forklarer hvorfor vi ikke er kommet lenger.

Vi har tidligere i noen grad begrunnet nødvendigheten av å bruke tid, penger og krefter på bibeloversettelsene. Det er grunnleggende for misjonsarbeidet. Som biskop Berggrav skrev det den siste dag han levde: «Bibelmisjonen — arbeidet for å sende Guds ord ut til alle folk og stammer — er *grunnmuren* i all kristendom.» Carey har noen linjer om dette i et brev til Ryland 17. aug. 1800:

«Det kan være nødvendig å utgi Bibelen før så mange omvendelser finner sted, for vi må anta at de som er troende, meget ofte vil få anledning til å vitne om det håp som bor i dem. Noe som ville være vanskelig uten sannhetens ord . . .»

Bibeloversettelsene er nødvendig, for Bibelen er misjonærens beste arbeidsmiddel. Og bibeloversetterens mål er det samme som misjonærens mål. Den store amerikanske språkeksperter E. A. Nida har beskrevet dette:¹

«Den sanne bibeloversetter følger nøye tradisjonen etter Filip og Andreas, som ledet grekerne til Jesus, da de sa: vi vil gjerne se Jesus. Bibeloversettelsenes mål og hensikt er å presentere Jesus gjennom det skrevne ord, så at menneskene kan få tro på det levende Ord gjennom Den hellige ånd. Den største belønning en bibeloversetter kan få, ble en gang uttrykt av en indianerkvinne i Syd Mexico. Hun leste Markus evangeliet og utbrøt: 'Å, det er akkurat som å se Jesus!」

Jesu misjonsbefaling skulle være et tilstrekkelig argument for å anspore alle kristne til en stadig større misjonsinnsats. Men langt fra alle ser situasjonens alvor klart nok. For å gjøre dette alvor mer påtrengende, tar vi med noen argumenter av mer aktuell art.

Jesus vil vinne alle, og vi har understreket betydningen av at alle språk får Bibelen oversatt. Det er en eventyrlig tanke å nå dette mål i overskuelig framtid. Og om vi kunne nå dette mål forholdsvis snart, var det allikevel på langt nær nok. Bibelen skal nå den enkelte. Overfor en slik oppgave fortøner *verdens veldige befolkningsøkning* seg som et stadig større problem, idet behovet for de hellige skrifter vokser i samme grad. I etterkrigsårene har bibelselskapene kjempet både for å komme opp på førkrignivå og for å møte de nye krav. Følgende tall viser at oppgaven ble for stor. Først i 1956 kom totalproduksjonen av de hellige skrifter på høyde med 1936, da det i alt ble sendt ut 26 millioner bibelskrifter. I 1959 var tallet kommet opp i 29½ million. Oversikten for 1960 viser en ennå større framgang i bibelspredningen. Allikevel er vi ikke kommet stort lenger enn de foregående år. Mens den årlige befolkningsstilvekst ved århundreskiftet var 5 millioner, er den i dag oppe i 50 millioner. Selv en markert økning i bibelspredningen kommer håpløst til kort overfor slike tall.

Det bedrer ikke situasjonen at befolkningsøkningen vil fortsette i akselerende grad ut dette århundre, og at økningen prosentvis stadig blir større i utviklingslandene.

Fra 1860 til 1957 økte verdens befolkning med 1,25 milliarder. Fram til 1975 vil verdens befolkning øke med 1,5 milliarder. Fram til år 2000 vil verdens befolkning øke med 2,5 milliarder. Befolkningstilveksten i utviklingslandene, som skyldes redusert barnedødelighet, har ført til at de i dag har 66 % av jordens befolkning. Dette tall vil øke til 77 % år 2000. For bibelselskapene betyr «befolkningsekspløsjonen» en radikal økning av behovet for de hellige skrifter. Vi må ta konsekvensen av dette og forskyve vekten fra den hvite manns verden til utviklingslandene. I 1959 fikk Asia, Afrika og Latin-Amerika 40 % av alle bibelskrifter, mens de har $\frac{2}{3}$ av jordens befolkning. Befolkningstilveksten skjerper alvoret i misjonsarbeidet. Tallmessig går den kristne kirke tilbake, og vi står ikke sterkere i dag enn i kirkens første århundrer.

Kan alle disse hundrevis av millioner mennesker lese, så de vil ha glede av en bibel på sitt eget språk? Svaret er at kampen mot analfabetismen i vår tid føres med stadig større hell. Takket være *Frank Laubach's* geniale innsats finnes det nå en metode som muliggjør et storstilt arbeide for å lære folk å lese. De nye nasjonene og flere store verdensorganisasjoner har gått inn for denne viktige kulturoppgave. Resultatene er eventyrlige. En regner med 1 million nye lesere pr. uke, og økningen er prosentvis meget større blant fargede enn blant hvite. På kort tid får hundrevis av millioner fargede del i lesekunstens velsignelse.

Blir den en velsignelse? Slik spurte Laubach allerede i 1938:²

«Når millioner av mennesker lærer å lese, møter vi den veldige oppgave å gi dem god nok litteratur. Tiltakene for å fremme lesekyndigheten vil fordoble antallet av lesekyndige i verden. Skal *vi* gi dem noe å lese i — eller hvem? Skal de få god litteratur eller ikke? Vil de bli overskyttet av budskapet om Kristus — eller av ateisme? Skal de lese om kjærlighet eller hat? Det som blir sådd i deres hjerter, vil bære sin frukt.»

Laubach's bange anelser har slått til. Nedbrytende litteratur er blitt spredd i meget større antall enn bibler. Dette er særlig alvorlig, fordi det jo er kristne misjonærer som la grunnlaget for skolearbeidet blant de fargede folkeslag. Frank Laubach ble drevet til sin virksomhet av et brennende misjonsskall.

Siden 1945 regner vi med 300 millioner nye lesere i Asia, Afrika og Latin-Amerika. Hva fikk de å lese i? Bibelselskapene hadde rundt regnet 100 millioner bibelbøker, mens kommunistene hadde fire ganger så mange bøker å by på. Fra Language Publishing House i Moskva sender kommunistene årlig 4 millioner subsidierte bøker til India. Hver måned sender de 70 tonn litteratur til Afrika og 1 tonn pr. dag til Latin-Amerika. Det er ikke forbausende at kommunistene vinner 25 tilhengere for hver hedning som døpes til Kristus. Men det er uhyre alvorlig at kommunistene på 40 år har underlagt seg $\frac{2}{5}$ av jordens befolkning — og stadig øker sin innflytelse.

Også andre konkurrenter må nevnes. Jehovas Vitner sender ut 15 tonn skrifter til alle verdens land på 100 språk pr. dag. Smusspressen vet å utnytte det nye marked. Mer alvorlig i det lange løp er allikevel de hedenske religioner, særlig buddhismen og islam, som i lang tid er blitt betraktet som gamle, statiske religioner. Nå driver de bevisst verdensmisjon. Med rette sier generalsekretær Erik W. Nielsen³ at «vi er på vei inn i en situasjon der møtet mellom hedenske religioner — klassiske og moderne — blir mer og mer alvorlig».

Ser vi først på *buddhismen* er den alt overskyggende begivenhet den 6. store verdenskongress i Rangoon 1956. De tre første verdenskonferanser fant sted i India på 400, 300 og 200 tallet f. Kr. Den fjerde fant sted på Ceylon første århundre ef. Kr., og den femte i Malaya 1861—1871. Den svenske kjenner av buddhismen, C. M. Edsman⁴ sier om Rangoon-konferansen at «världsmissionen er den naturliga följden av et världsmöte, der den riktiga version av de heliga skrifterna faststälts. Men nå måste dessa också bli tillgängliga både på grunnspråket och på et världsspråk».

På det store konferanseområdet i Rangoon står det nå et

buddhistisk universitet, som skal fungere som et sentrum for buddhismen og dens verdensmisjon. Her er misjonsstrategi i stor målestokk, og metodene som læres i Rangoon, står ikke tilbake for de beste i kristne misjonsskoler.

Buddhismens sjanse til framgang er naturligvis størst i østen, hvor de også kan satse på den politiske situasjon. Men det kristne vesten er slett ikke uberørt av den buddhistiske misjonsaktivitet. For første gang i buddhismens lange historie var det vesterlandske representanter med i Rangoon. De kommer senere tilbake som misjonærer i sine hjemland. Grobunnen blir bearbeidet gjennom en rekke bøker om buddhismen på alle verdens hovedspråk. Buddhisttidsskriftene «Einsicht» i Schweiz og «The Golden Lotus» i USA er tegn på misjonsiver i kristne land. Appellen er blant annet at buddhismen skal gå foran i kampen for å skape fred på jorden. Det er en appell som høres, og buddhismens verdensmisjon er bare såvidt begynt.

Islam førte for århundrer siden «den hellige krig», for å utbre Allahs lære. Mange land ble erobret. Muhammedanerne vant et rike større enn Romerriket på sitt største. Men lykken vendte seg, og de siste 1000 år har muhammedanerne gjort lite for ekspansjon. I vår tid er igjen den hellige krig proklamert. Midlene er mer kultivert enn den gang, men målet er intet mindre enn verdens erobring, og resultatene uteblir ikke. Pastor J. Burnes⁵ i Cape Town har uttalt at kirkene i Sør-Afrika nå åpent blir angrepet av muhammedanerne, «og folket vender seg i stadig større skarer til islam». Det er neppe tvilsomt at islam vinner flere tilhengere i Afrika enn kristen misjon. Muhammedanernes misjonsarbeid i den hvite manns verden er særlig sterkt i England. Sentrum for deres virksomhet er moskeen i Woking. Derfra sender de ut misjonærer til hele England, for å arbeide blant de mange tusen fra araberlandene, som befinner seg i England. Bare i Sheffield bor det 6—7 tusen muslimer. Mange av disse gifter seg med engelske borgere, som går over til islam. Muhammedanernes virksomhet merkes i de fleste storbyer i USA og

Europa. Den første moské på norsk jord er tillatt oppført på Høybråten ved Oslo.

Om de hedenske religioners renessanse skriver pastor E. H. Robertson:⁶

«Østens gamle religioner viser ikke lengre tegn på å dø ut. De kan ikke lengre betraktes som religioner i tilbakegang, slått av kristendommens overlegne appell. De er nå mer som likemenn, og det er endog forslag om at kristendommen skulle samarbeide med dem i kampen mot materialismen. Sett fra London, New York og andre hovedsteder i vesten kan dette synes å være hovmodig tale, men f. eks. i Asia ser det annerledes ut. Der er det kristendommen som nå begynner å bli gammel og slitt . . .

Situasjonen er ikke slik at vår kraft er utbrukt, og at vi venter på en ny stigende bølge. Situasjonen er heller slik at vi skarpt og nesten brutalt er hindret i vår framgang av andre krefter. Det er viktig å se klart i øynene at mektige krefter hindrer den kristne kirkes framgang i hele verden.»

Med slike konkurrenter om så viktige ting som folkeslagenes trostilslutning til kristendommen eller hedenskapet har Bibelen i dag en oppgave som aldri før. Kampen om de fargede folkeslag føres på mange områder. Intet område må underverderes. Men i lys av den veldige økning av antall lesekyndige må vi særlig understreke at Bibelen har en sentral plass i verdensmisjonen og i verdenskampen. Det kjempes om de nye lesere. Hver enkelt av dem representerer veldige muligheter for påvirkning, hvis vi har bøker å gi dem. I en slik situasjon må det være det eneste rette å gi Bibelen en virkelig sjanse. Ikke for Bibelens skyld, men for menneskenes skyld. Fordi Jesus har befalt det. For at misjonen skal få en virkelig vekst. Først gjelder det å sørge for et tilstrekkelig antall bibler og bibeldeler til alle misjonsstasjonene, så ingen misjonær skal være hemmet i sitt arbeide på grunn av bibelmangel. Dernest må alle selvstendige kirker få bibler nok. Men den virkelige bibelhungersnød ligger utenfor de områder misjonærene når idag. I Asia er bare 1 % av befolkningen kristne. Det sier noe

om misjonens begrensede «kapasitet», selvom antall kristne ikke sier alt om kristendommens betydning. Mannskapet er for lite. Vi kan ikke vente til antall misjonærer blir tilstrekkelig. Realistisk misjonsstrategi er å satse på bibelspredningen til alle som kan lese, selv om vi på langt nær over alt kan regne med at misjonærene formår å «følge opp» bibelspredningen med forkynnelse og undervisning.

En slik tanke reiser et alvorlig spørsmål: nytter det med bare bibelspredning? Først må det være klart at bibelspredning alene ikke er en ideell form for misjon. Avgjørende er det allikevel at bibelspredning er det eneste vi kan formå i noen grad blant millionene av nye lesere. Gir vi dem ikke bibler idag, blir det mange ganger vanskeligere å nå dem med «fullstendig» misjon om 10—15 år. Så skal vi også huske at Bibelen langt fra er en «amputert misjonær». Egentlig er Bibelen den beste misjonær. Hvis Bibelen får en sjanse! Bibelen får en sjanse der hedninger som kan lese, får noe av Den Hellige Skrift å lese i. Noen kan mene at dette er overfladisk misjon og altfor moderne. En slik innstilling røber manglende kjennskap til misjonens historie, der mange blad er skrevet om bibellesning som veien til omvendelse. Ikke minst er vitnesbyrdene sterke fra kirkens første århundrer. Adolf Harnack⁷ skriver om bibellesning i den gamle kirke:

«Allerede den eldste apologet Aristides oppfordrer sine hedske lesere til selv å ta de hellige skrifter i hånden og lese. Denne appell går igjen i alle apologiene like til den yngste og viser en alminnelig mening hos deres forfattere at den vanlige vei til å bli en overbevist kristen er lesning av de hellige skrifter. Justin, Tatian og Theophilus sier uttrykkelig at de selv ble kristne på denne måte.»

Alminnelig kjent er *Augustin*, som hørte ordene: Ta og les! — og leste. Det førte til hans omvendelse.

I moderne misjonshistorie finnes det et stort antall eksempler på omvendelse gjennom lesning av Bibelen. *Tokichi Ishii* var en rå og brutal massekiller, som ikke ville høre på dem som talte til ham om kristendom. I sellen fikk han en bibel

som han begynte å lese i. Han kunne ikke stoppe, før han kom til ordene: «Far, forlat dem, for de vet ikke hva de gjør». Selv sa han: «Jeg vet ikke hva jeg skal kalle det. Jeg vet bare at jeg trodde og at mitt hjertes hardhet var forandret.» Særlig illustrerende er historien om biskop *John Subhan* i Nord India. Han var en loyal muhammedaner, medlem av Sufisekten, og hadde aldri hørt forkynnelse eller truffet kristne misjonærer. Han leste et evangelium og ble omvendt. «Det var tilstrekkelig», sa han.

Eksemplene begrenser seg ikke til enkeltmenneskers omvendelse. Bibellesning har ført til dannelse av kristne menigheter. Latin-Amerika kjenneren *C. W. Turner*⁸ hevder at «det er intet eventyr at en hel rekke av vår tids evangeliske kirker i Latin-Amerika sprang fram og ble til omkring en bibel.» Rapporten fra verdensmisjonsmøtet i Tambaram (India) 1938 beretter at Den presbyterianske kirke i Korea er «et moderne mirakel». I 1885 ingen troende; i 1938 380 000. I hjertet av denne bemerkelsesverdige vekst er regelmessig bibellesning. En reisende i Øst Afrika kom i 1951 over en meget primitiv bygning innredet som et gudshus. En flokk mennesker var samlet til gudstjeneste. Ingen misjonær hadde noen gang vært der. Lederen var en alminnelig mann, som hadde fått en bibel og samlet andre om bibellesning.

Dette er eksempler blant mange, mange. Menneskene og forholdene er vidt forskjellige. Ikke alltid kan man se helt bort fra kristen påvirkning ved forkynnelse og forbønn, men i alle tilfeller kom omvendelsen og menighetsdannelsen ved direkte lesning av Bibelen. Kanskje kom Bibelen eller deler av Bibelen i hendene på hedninger ved rene tilfeldigheter, men det omfattende materiale om menighetsdannelser og omvendelser gjennom bibellesning har vi takket være *kolportørenes* innsats. Bibelkolportørene verden over utgjør en hel liten hær av mennesker med den ene sentrale oppgave å sørge for at et bibelskrift kommer i hendene på mennesker som aldri har eid en bibelbok. Kanskje er kolportøren evangelist, kanskje ikke. Kanskje får han sagt noe om at boken skal leses, kanskje ikke.

Han er mannen med Boken på jakt etter mennesker uten Boken. Helst vil han unngå å gi bort skrifter gratis. Bøker som kjøpes, har meget større verdi for kjøperen, enn om han fikk den gratis. Selv noen øre investert i en bok er som regel garanti for at boken blir lest, og salget kan gi kolportøren tid til å si noe. Kolportørene har intet tall på mennesker som gjennom deres virke fikk noe av Guds ord å lese i. De kan ennå mindre kontrollere resultatene i alle tilfeller. De «sår ved alle vann», gir Bibelen en sjanse, — og regner med at Gud arbeider der Bibelen leses. Kolportøren går langt ut over misjonsstasjonenes grenser og rekkevidde. Men de virker i nøye samarbeide med misjonens folk, og ser helst at kolportasjonen følges opp av regulær misjonsvirksomhet. Deres oppgave er å la Bibelen bli misjonær. Tidligere studiesekretær i Verdens Forenede Bibelselskaper, A. M. Chirgwin¹⁰, summerer opp sine inntrykk slik:

«Det er sant å si at den mest fruktbare form for bibelspredning, hvis vi dømmer etter evangelisasjons-resultater, er kolportasjon. Denne personlige, individuelle metode betyr at hver bok solgt er en personlig kontakt, et anbefalingsord eller et vitnesbyrd».

Eksemplene viser at Guds rike vokser gjennom bibellesning. Dette er ikke den eneste form for misjonsvirksomhet, men lesning av Guds ord har alltid ledet mennesker til omvendelse og tro. Strategisk misjonspraksis må derfor se at mulighetene for virkelig stor framgang idag ligger i spredning av bibler til alle nye lesere blant de fargede folkeslag. Gud har gitt oss sitt hellige ord. Han har også gitt oss mulighetene til å nå ut til stadig flere mennesker. Spørsmålet er om vi tror på Guds ords kraft, så vi for alvor vil gi Bibelen en sjanse. Det Norske Bibelselskap ventet i 135 år før innbydelsen gikk ut til norske bibelvenner om å støtte bibelmisjonen. Sammen med den skrikende bibelnød skulle denne sene norske «start» være en særlig forpliktelse for misjonslandet Norge til å gjøre toppinnsats i bibelspredningen. Idag gir hver nordmann bare 7-8 øre pr. år til bibelmisjonen. Men er ikke Norge allikevel verdens ledende misjonsland? Tenker vi på antall misjonærer i forhold

til vår befolkning, har vi rett til denne ærefulle betegnelse. Ser vi mer virkelighetsnært på situasjonen, kommer vi til kort. Misjon er mer enn å sende misjonærer. Vi må sende bibler. Skottland er verdens ledende misjonsland. Skottene er nesten like flinke som oss til å sende misjonærer, samtidig som de har sørget for bibler og bibeldeler på minst 50 språk. Norske bibeloversettere har hatt del i få oversettelser utenfor norsk. Bare i noen tilfeller har de gjort hele eller det meste av oversettelsesarbeidet. Skal vi nå opp på et rimelig nivå i forhold til alt vi får gjennom Guds ord, og i forhold til bredden i vårt misjonsarbeid, må vi femdoble vår innsats med bibeloversettelse og bibelspredning. En begynnelse er gjort. Det Norske Bibelselskap har idag bibelmisjonsansvar i følgende land i tre verdensdeler: Madagaskar, Kamerun, Tanganyika, India (Santalistan), Paraguay og Uruguay. Norge er med, men langt fra alle norske misjonsvenner har fått øynene opp for Bibelens sentrale plass i verdensmisjonen. Derfor må alle gå sammen om å møte behovet for Guds ord på alle våre misjonsmarker, blant de mange millioner nye lesere og blant menneskene bak de tusen språk, som ennå ikke har fått Guds ord oversatt.

NOTER

- ¹ *E. A. Nida*: «God's Word in Man's Language». New York 1952.
- ² Brev fra Frank Laubach til delegatene på Tambaram-konferansen 1938.
- ³ *Erik W. Nielsen*: «Kristendommens møte med de hedenske religioner». Foredrag på Fredriksborg, våren 1961.
- ⁴ «Världsreligionarnas Renässans». Skrifter utgitt av Svenska Institutet för Missionsforskning nr. 11. Stockholm 1957.
- ⁵ Mellomkirkelig Nytt. Nr. 1 1961.
- ⁶ *E. H. Robertson*: «Light in Darkness». London 1961.
- ⁷ *Adolf Harnack*: «Privater Gebrauch der Heiligen Schriften in der alten Kirche». J. C. Hinrichs'sche Buchhandlung 1912.
- ⁸ *C. W. Turner*: «La Biblia in America Latina».
- ⁹ Tambaram Series, bd. IV s. 155.
- ¹⁰ *A. M. Chirgwin*: «The Bible in World Evangelism». London 1954.